Socio-Psycholinguistic Features of 'till'/'until' Functioning in Present-Day English (Corpus-Based and Corpus-Driven Research)

Соціопсихолінгвістичні особливості функціонування 'till'/'until' в сучасній англійській мові (корпусно- базоване та корпусно-обумовлене дослідження)

Yurii Kovbasko

Ph.D. in Philologi,
Associate Professor

E-mail: y.kovbasko@yahoo.com
<https://orcid.org/0000-0003-4638-3900>

Юрій Ковбаско

кандидат філологічних наук,
доцент

Lesya Ikalyuk

Ph.D. in Philologi,
Associate Professor

E-mail: lesya.ikalyuk@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3516-7962>

Леся Ікалюк

кандидат філологічних наук,
доцент

*Vasyl Stefanyk Precarpathian
National University (Ukraine)*

✉ 57, Shevchenko Str.,
Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76018

*Прикарпатський національний
університет ім. Василя
Стефаника (Україна)*

✉ вул. Шевченка 57, Івано-
Франківськ, Україна, 76018

Original manuscript received September 18, 2020

Revised manuscript accepted October 29, 2021

ABSTRACT

The aim of the research. The paper is to clarify the role of socio-psycholinguistic factors of lexical units 'till'/'until' functioning in present-day English. The research is focused on the lexical units 'till'/'until', which are the objects of functional transposition,

as a result of which both units are determined and function as prepositions and conjunctions, are defined by the identical vocabulary definitions, derive from the same part of speech – preposition and undergo functional transposition into the category of conjunction. Nevertheless, they are characterized by a diverse level of institutionalization in the language, what is proved by the statistical data. Therefore we put forward the hypothesis that the divergences in applying the units depend on the socio-psycholinguistic factors, which characterize the speech at the present stage of the language development and determine the institutionalization level of any transpositional process.

Methods. The analysis is represented by the corpus-based and corpus-driven research and is grounded on the data, retrieved from the British National Corpus (BNC) as the most balanced and representative source of written and oral extracts of the English language. Under the research, socio-psycholinguistic factors are divided into linguistic, viz. discourse type, text type, derived text type, text domain, context-governed text domain and type of interaction, the level of difficulty, and socio-psychological factors, viz. age and gender of an author (for written discourse), age, gender, and social class of a speaker and respondent (for spoken discourse).

Results and conclusion. The obtained data testify that there are almost no difference between the preposition and conjunction 'till', except for the authors' and speakers' age. The figures of the categories prove the further expansion of the preposition 'till'. The preposition and conjunction 'until' are characterized by more profound divergences, in particular, on the side of linguistic factors. Taking into account the fact that socio-psychological factors determine the linguistic peculiarities of the language units in discourse, it is worth stating that the preposition 'until' is characterized by the lowest number of points of intersection with other units under study, which predetermines its potential for further analysis from the perspective of modern psycholinguistics.

Key words: socio-psycholinguistic factors, discourse type, text domain, age, gender, social class.

Вступ

Вплив різноманітних соціопсихологічних факторів на лексичний вибір мовців та процес психолінгвістичної активації мовлення вже протягом довгого часу є предметом обговорення та детальних розвідок (Francis & Kucera, 1982; Ellis & Beaton, 1993; Towell & Dewaele, 2005; Mätzig & Druks, 2009; Shabitha & Mekala, 2013; Солоухина, 2016). Як показують результати психолінгвістичних експериментів,

“у мовленні ми не користуємося значеннями слів як стійкою системою узагальнених значень, ..., а використовуємо

‘актуалізовані значення’ як окремі значення слова, що мають безпосереднє відношення до моменту мовлення, до певної ситуації” (Маклакова, 2017: 147).

У фокусі таких соціопсихолінгвістичних розвідок знаходяться лексичні одиниці, що характеризуються синонімією чи полісемією (Gentner, 1982; Davelaar & Besner, 1988; Klein & Murphy, 2001; Литвинова, 2016; Маклакова, 2017), тож переважно є репрезентантами повнозначних частин мови. Відповідно перехрещення службових категорій залишається поза увагою психолінгвістики, адже їхні репрезентанти не належать до синонімічних/полісемічних категорій, однак зауважуємо, що таке перехрещення відбувається в межах процесу функціональної транспозиції, що визначається як діахронно-синхронний процес та його результат, який передбачає здатність лексичних одиниць, шляхом граматикалізації та лексикалізації, без залучення жодних морфологічних і/чи синтаксичних маркерів, набувати та реалізовувати функції притаманні іншим класам слів та залишатися в межах своєї вихідної категорії (Ковбаско, 2021). Результат функціональної транспозиції є завжди синхронним явищем, інституціоналізованим та конвенціоналізованим на певному етапі розвитку мови чи, іншими словами, це –

“результат повторюваного досвіду, що закріплюється як мовне знання у психічній діяльності мовця” (Gries & Ellis, 2015: 229),

на який безпосередній вплив здійснюють

“не тільки суб’єктивне сприйняття, але й культурний і соціальний простір, що оточує носіїв мови” (Маклакова, 2017: 147).

Таким чином, **метою дослідження** є висвітлення ролі соціопсихолінгвістичних факторів функціонування лексичних одиниць ‘till’/‘until’. Будучи об’єктами функціональної транспозиції, обидві одиниці визначаються та функціонують як прийменники і сполучники, описуються ідентичними словниковими дефініціями, походять від однієї частини мови – прийменника, і зазнають функціональної транспозиції виключно в категорію сполучника. Водночас, вони характеризуються різним ступенем інституціоналізації в мові, що підтверджується статистичними даними. **Гіпотеза дослідження** полягає в тому, що розбіжності у використанні одиниць ‘till’/‘until’ окреслюються

соціопсихолінгвістичними факторами, що характеризують мовлення на його сучасному етапі розвитку та визначають рівень інституціоналізації будь-якого транспозиційного процесу. Дослідження охоплює декілька **практичних етапів** необхідних для комплексного аналізу соціопсихолінгвістичних особливостей, що актуалізуються в процесі функціональної транспозиції: (а) корпусно-базоване та корпусно-обумовлене дослідження лінгвістичних особливостей використання лексичної одиниці 'till'; (б) корпусно-базоване та корпусно-обумовлене дослідження соціопсихологічних особливостей використання лексичної одиниці 'till'; (с) корпусно-базоване та корпусно-обумовлене дослідження лінгвістичних особливостей використання лексичної одиниці 'until'; (d) корпусно-базоване та корпусно-обумовлене дослідження соціопсихологічних особливостей використання лексичної одиниці 'until'.

Методи та методики дослідження

Проведення аналізу та реалізація завдань дослідження базується на загальному корпусному підході, що є надзвичайно ефективним і продуктивним, оскільки в своїй основі соціопсихолінгвістичні дослідження базуються на трьох основних експериментальних факторах, що впливають на процеси пізнання: частота, актуальність та контекст (Gries & Ellis, 2015: 235), які знаходять повноцінне відображення у межах корпусно-базованого та корпусно-обумовленого досліджень.

Корпусно-базоване підхід застосовується для отримання даних з корпусів та підтвердження попередньо визначених пояснень та припущень (Storjohann, 2005: 9), який спрямований на опис систематичних зразків використання одиниць, що обумовлюють лінгвістичні особливості, встановлені традиційною лінгвістичною теорією (Biber, 2012: 5).

Корпусно-обумовлений підхід інтерпретує корпус як емпіричну базу, з якої можна отримати дані, а лінгвістичні явища визначаються без попередніх припущень чи очікувань і будь-які висновки чи твердження робляться виключно на основі вивчення корпусу (Storjohann, 2005; Tognini-Bonelli, 2001).

У дослідженні корпусно-базований підхід використовується для отримання ілюстративних прикладів лексичних одиниць

‘till’/‘until’ в англійській мові та, відповідно, підтвердження гіпотези. Корпусно-обумовлений підхід дозволяє отримати ключові статистичні показники щодо дистрибуції лексичних одиниць та зробити подальші висновки на основі отриманих даних.

Оскільки дослідження фокусується на універсальних взаємовідносинах між частинами мови, доцільним є використання Британського Національного Корпусу (BNC), що представляє собою статичну та репрезентативну вибірку прикладів письмового та усного мовлення. Залучення Британського Національного Корпусу дало змогу провести збалансований та репрезентативний аналіз, спрямований на встановлення існуючих тенденцій.

Таким чином, використання функції дистрибуції Британського Національного Корпусу дає змогу ідентифікувати базові лінгвістичні та соціопсихологічні категорії, що детермінують формування, вживання та розуміння мовлення, зокрема вибір певних лексичних одиниць та комбінацій. З метою проведення дослідження, соціопсихолінгвістичні категорії поділено на лінгвістичні, а саме: *тип дискурсу; тип тексту; похідний тип тексту; сфера тексту; сфера використання тексту, обумовлена контекстом; тип взаємодії; та рівень складності тексту*, де останній є зв’язковим елементом між лінгвістичними та соціопсихологічними чинниками, а також соціопсихологічні, зокрема: *вік та стать автора (для письмового дискурсу), вік, стать та соціальний клас мовців (для усного дискурсу)*. Категорія ‘соціальний клас’ поділена на такі субкатегорії: *AB* (керівники найвищого та середнього рівня, адміністративні чи професійні посади), *C1* (керівники найнижчого рівня, адміністративні чи офісні посади), *C2* (кваліфіковані працівники), *DE* (малокваліфіковані чи некваліфіковані працівники). З метою досягнення об’єктивності результатів, всі показники для категорій зводяться до ‘спільного знаменника’, що становить 1 мільйон слів.

Додаткові результати дослідження розміщені в міжнародному депозитарії Mendeley Data Search (Kovbasko, 2021).

Дотримання етичних стандартів

Авторами не отримано фінансування для допомоги у підготовці та проведенні дослідження, а також у написанні цієї статті.

Автори не мають фінансових або майнових інтересів, які стосуються матеріалів цієї статті.

Результати та дискусії

На думку В.П. Беяніна,

“психолінгвістика, аналізуючи вибір людиною тієї чи іншої мовної структури для передачі того чи іншого комунікативного задуму, не може не враховувати соціальний контекст, в якому відбувається спілкування” (Беянин, 2009: 18–19).

Тобто, саме психологічні фактори у поєднанні з соціальними умовами визначають напрям формування й ведення комунікації, що реалізується шляхом використання тих чи інших лінгвістичних одиниць та структур. Відповідно для того, щоб зрозуміти співвідношення між лексичними одиницями *‘till’/‘until’* та соціопсихологічними особливостями їх використання в мові, необхідно проаналізувати психолінгвістичні характеристики мовців, які актуалізують функціональну транспозицію, та дискурс, у якому це відбувається, шляхом використання корпусного підходу для отримання та інтерпретації емпіричних даних стосовно соціопсихолінгвістичних особливостей, які впливають на процес функціональної транспозиції.

Діахронічний корпусний аналіз лексико-граматичної одиниці *‘till’* засвідчує, що прийменник *‘till’* виник в мові на початку давньоанглійського періоду, тоді як транспозиція в категорію сполучника відбулася на початку середньоанглійського періоду (Ковбаско, 2021: 229), тобто розбіжність в розвитку між ними становить понад 4 століття. Слід зауважити, що на сучасному етапі розвитку мови вказана різниця у становленні категорій є практично знівельованою, оскільки співвідношення між прийменниками та сполучниками становить 52.0% і 48.0% відповідно (BNC). На наш погляд, саме соціопсихолінгвістичні фактори функціонування прийменників та сполучників у мові стали ключовими при досягненні існуючого співвідношення між категоріями. Відповідно проаналізуємо, як саме соціопсихолінгвістичні фактори корелюють з використанням *‘till’* в сучасній англійській мові, зокрема, у таблиці 1

запропоновано співвідношення прийменників та сполучників у межах лінгвістичних факторів.

Таблиця 1

Дистрибуція 'till' у сучасній англійській мові: лінгвістичні фактори

№ Категорія	Субкатегорія	Прийменник Сполучник	
		На 1 млн слів	
1 Тип дискурсу	<i>Письмовий</i>	13.47	17.01
	<i>Усний</i>	111.82	58.79
2 Тип тексту	<i>Некласифіковані письмові тексти</i>	10.49	7.93
	<i>Друковані книги та періодика</i>	13.84	18.07
	<i>Усний транскрибований дискурс</i>	7.82	3.91
	<i>Дискурс, обумовлений контекстом</i>	73.35	37.57
	<i>Побутовий дискурс</i>	167.93	89.75
3 Похідний тип тексту	<i>Академічна проза</i>	5.58	3.99
	<i>Неакадемічна проза та біографія</i>	12.9	8.97
	<i>Газети</i>	6.48	3.29
	<i>Неопубліковані письмові матеріали</i>	12.31	8.96
	<i>Інші опубліковані письмові матеріали</i>	9.26	8.54
	<i>Інші усні матеріали</i>	73.35	37.57
	<i>Художня література та поезія</i>	31.1	61.39
4 Сфера тексту (письмовий)	<i>Усне мовлення</i>	167.93	89.75
	<i>Природничі та теоретичні науки</i>	3.14	1.31
	<i>Міжнародна ситуація</i>	10.15	5.8
	<i>Суспільні науки</i>	8.98	6.77
	<i>Торгівля і фінанси</i>	5.45	2.86
	<i>Думки та переконання</i>	17.34	15.14
	<i>Гуманітарні науки</i>	13.83	13.84
	<i>Прикладні науки</i>	2.93	1.81
	<i>Дозвілля</i>	11.24	8.45
5 Сфера використання тексту, обумовлена контекстом (усний)	<i>Художня проза</i>	31.34	61.89
	<i>Суспільна/інституційна</i>	43.64	19.73
	<i>Освітня/інформативна</i>	32.19	23.08
	<i>Дозвілля</i>	156.88	82.57
	<i>Бізнес</i>	62.38	24.17
6 Тип взаємодії (усний)	<i>Монологічне</i>	95.39	55.06
	<i>Діалогічне</i>	114.72	59.45
7 Рівень складності тексту	<i>Високий</i>	10.75	8.93
	<i>Середній</i>	13.33	18.13
	<i>Низький</i>	17.82	25.73

Показники, наведені в таблиці 1, вказують на те, що прийменник і сполучник 'till' переважно функціонують в усному

мовленні – 111.82 та 58.79 одиниць у порівнянні з письмовим мовленням 13.47 і 17.01 відповідно. Це повністю підтверджується *‘типами тексту’*, де обидві категорії характерні *‘побутовому дискурсу’* та *‘дискурсу, обмеженому контекстом’*. Найнижча частота спостерігається в межах *‘усного транскрибованого дискурсу’*. Водночас доволі характерним є співвідношення усного та письмового типів дискурсу в межах кожної частини мови зокрема, що для прийменника становить 10.7% і 89.3% на користь усного мовлення, тоді як для сполучника це співвідношення дорівнює 22.5% та 77.5%, відповідно. Це свідчить про більш суттєве залучення сполучника, а не прийменника *‘till’* до письмового дискурсу. Таке припущення знаходить підтвердження при аналізі *‘похідних типів тексту’*, де провідну роль для прийменників відіграють субкатегорії усного мовлення, а для сполучника це *‘усне мовлення’* та *‘художня література та поезія’*, що належить до письмових текстів. Відзначаємо, що найпоширеніші сфери використання як письмових, так і усних текстів збігаються, що свідчить про їхню уніфікацію. Обидві категорії переважають в діалогічному мовленні та текстах *‘низького рівня складності’*. З точки зору лінгвістичних чинників, вибір мовцем прийменника чи сполучника *‘till’* при формуванні дискурсу є повністю обумовленим соціопсихологічними факторами, адже лінгвістичні фактори на 90% є ідентичними, беручи до уваги той факт, що сполучник частіше функціонує в письмовому дискурсі, ніж прийменник. Тож розглянемо співвідношення прийменника та сполучника *‘till’* у відповідності до соціопсихологічних факторів, що визначають його дистрибуцію, див. таблицю 2.

У письмовому дискурсі одиниця *‘till’* більш притаманна жіночому мовленню, що свідчить про її дискурсивний характер, використання з метою побудови дискурсу, а не репрезентації провідної семи темпоральності, що спостерігається в чоловічому мовленні. Щодо вікових груп авторів, то спільною є підгрупа *‘60+’*, що вказує на відносно рівномірне поширення обох частин мови на попередніх етапах розвитку. Водночас той факт, що наймолодша вікова група *‘0–14’* найчастіше послуговується прийменником *‘till’*, проте повністю ігнорує використання сполучника, дає змогу припустити, що на наступному етапі розвитку мови, частота прийменника у письмовому дискурсі зростатиме, а сполучника – знижуватиметься.

Таблиця 2

Дистрибуція 'till' у сучасній англійській мові: соціопсихологічні фактори

№	Категорія	Субкатегорія	Прийменник	Сполучник
			На 1 млн слів	
1	Вік автора (письмовий дискурс)	0–14	33.58	0
		15–24	16.59	29.49
		25–34	22.94	54.7
		35–44	20.07	27.8
		45–59	19.5	33.05
		60+	25.36	35.7
2	Стать автора (письмовий дискурс)	Чол.	14.19	20.16
		Жін.	28.86	45.52
3	Вік мовця (усний дискурс)	0–14	202.95	109.54
		15–24	283.14	156.08
		25–34	324.1	147.36
		35–44	418.42	169.53
		45–59	274.47	178.74
		60+	305.12	214.02
4	Стать мовця (усний дискурс)	Чол.	225.67	140.09
		Жін.	359.35	178.62
5	Соціальний клас мовця (усний дискурс)	AB	291.06	171.43
		C1	324.03	153.64
		C2	407.95	232.53
		DE	377.39	186.46

У межах усного дискурсу спостерігається схожа ситуація, адже обидві частини мови превалюють в жіночому мовленні, а також притаманні однаковим соціальним класам мовців. Останній фактор засвідчує рівномірність у поширенні прийменника та сполучника в мові на поточному етапі розвитку мови. Основна розбіжність між прийменником та сполучником полягає у вікових характеристиках найпоширеніших підгруп, адже у випадку сполучника – це '60+' та '45–59'. Прийменник переважно використовується дещо молодшими групами мовців – '35–44' і '25–34'. Це вказує на можливе скорочення частоти використання сполучників в усному дискурсі протягом поточного та на найближчому етапі розвитку мови.

Цей висновок підсилюється даними щодо письмового дискурсу, і дає змогу робити припущення, що сполучник 'till' надалі втрачатиме позиції на користь прийменника, що, перш за все, обумовлюється соціопсихологічним фактором віку мовців та авторів. Це, відповідно, призведе до змін при побудові дискурсу,

де превалюватимуть неускладнені та непоширені речення з прийменником *'till'*.

З точки зору семантики, абсолютно ідентичною сполучнику та прийменнику *'till'* є його деривативна форма *'until'* (Ковбаско, 2021: 218). Це дає змогу припустити, що показники лінгвістичних та соціопсихологічних факторів повинні збігатися з показниками вихідної одиниці *'till'*, тобто буде спостерігається взаємозамінність між одиницями. Перевірити це припущення можливо завдяки аналізу лінгвістичних та соціопсихологічних факторів, що визначають функціонування *'until'* у мові, див. таблицю 3.

Таблиця 3

Дистрибуція 'until' у сучасній англійській мові: лінгвістичні фактори

№	Категорія	Субкатегорія	Прийменник Сполучник	
			На 1 млн слів	
1	Тип дискурсу	<i>Письмовий</i>	154.76	209.78
		<i>Усний</i>	65.8	134.39
2	Тип тексту	<i>Некласифіковані письмові тексти</i>	110.39	132.71
		<i>Друковані книги та періодика</i>	155	218.09
		<i>Усний транскрибований дискурс</i>	398.09	143.12
		<i>Дискурс обумовлений контекстом</i>	74.65	149.29
		<i>Побутовий дискурс</i>	52.91	112.66
3	Похідний тип тексту	<i>Академічна проза</i>	104.39	114.97
		<i>Неакадемічна проза та біографія</i>	174.7	190.71
		<i>Газети</i>	214.08	168.82
		<i>Неопубліковані письмові матеріали</i>	192.09	162.54
		<i>Інші опубліковані письмові матеріали</i>	187.62	236.33
		<i>Інші усні матеріали</i>	74.65	149.29
		<i>Художня література та поезія</i>	92.73	338.46
4	Сфера тексту (письмовий)	<i>Усне мовлення</i>	52.91	112.66
		<i>Природничі та теоретичні науки</i>	98.2	180.95
		<i>Міжнародна ситуація</i>	221.75	172.63
		<i>Суспільні науки</i>	111.58	137.39
		<i>Торгівля і фінанси</i>	138.67	140.85
		<i>Думки та переконання</i>	110.95	199.5
		<i>Гуманітарні науки</i>	216.13	155.9
		<i>Прикладні науки</i>	124.08	168.27
		<i>Дозвілля</i>	216.87	276.91
		<i>Художня проза</i>	92.75	339.29
5	Сфера використання тексту, обумовлена контекстом (усний)	<i>Суспільна/інституційна</i>	74.13	143.48
		<i>Освітня/інформативна</i>	81.39	131.8
		<i>Дозвілля</i>	85.11	177.84
		<i>Бізнес</i>	53.8	144.26

6 Тип взаємодії	Монологічне	56.34	169.01
(усний)	Діалогічне	67.47	128.28
7 Рівень складності	Високий	126.97	152.63
тексту	Середній	171.02	210.55
	Низький	151.01	291.1

Аналізуючи показники наведені в таблиці 3, у першу чергу, звертаємо увагу на поширення одиниці 'until' в письмовому дискурсі. Проте, слід відзначити, що співвідношення всередині кожної частини мови, що функціонує в усному та письмовому дискурсі не характеризується абсолютною перевагою. Так, 70.0% прийменників 'until' притаманні письмовому дискурсу і 30.0% – усному. Для сполучників ці показники ще більше вирівнюються – 60.0% для письмового та 40.0% – для усного. Це свідчить про те, що обидві частини мови є доволі вживаними в усному дискурсі. Це підтверджується показниками найпоширеніших 'типів текстів', де прийменник поширений в 'усному транскрибованому дискурсі' та 'друкованих книгах і періодиці', а сполучник – у 'друкованих книгах і періодиці' та 'дискурсі, обумовленому контекстом'. Розбіжності фіксуються і у випадку основних 'похідних типів текстів', а також 'сфер використання текстів' як усних, так і письмових, де спільною є сфера 'дозвілля', проте інші сфери різняться. Прийменник 'until' є більш поширеним у діалогічному мовленні, а сполучник – у монологічному. Різняться і 'рівень складності текстів', де прийменник притаманний середньому рівню, а сполучник – низькому. Всі вищеописані показники вказують на суттєві розбіжності у використанні прийменника та сполучника 'until' в сучасному дискурсі з точки зору лінгвістики та певну спорідненість у показниках сполучника 'until' та прийменника і сполучника 'till'. Отже, розглянемо соціопсихологічні фактори, що визначають дистрибуцію 'until' в англійській мові, див. таблицю 4, та порівняймо отримані результати з даними щодо лінгвістичних факторів та даними щодо одиниці 'till'.

Аналіз вікових характеристик авторів вказує на те, що використання прийменника 'until' більше притаманне молодшим субкатегоріям авторів '0–14' і '15–24' на противагу '0–14' і '60+' для сполучника. Це свідчить про те, що у подальшому спостерігатиметься тенденція до зростання частоти використання прийменника. У письмовому дискурсі одиниця 'until' переважно

використовується у жіночому мовленні, проте показники для прийменника є практично рівнозначними – 49.0% та 51.0% на користь жіночого мовлення. Тенденції до функціонування ‘until’ у чоловічому мовленні спостерігається і серед мовців, де і прийменник, і сполучник характеризуються вищими показниками саме у чоловічому дискурсі. Таке співвідношення засвідчує, що ‘until’ частіше вживається мовцям з метою первинної реалізації семи темпоральності, тоді як її дискурсивна природа стає другорядною. Найчастотніші вікові показники мовців є ідентичними в обох частин мови і у поєднанні з другорядним характером усного мовлення не є визначальними ані на поточному, ані на наступному етапі розвитку мови. Показники ‘соціального класу мовців’ дають змогу пояснити стабільність співвідношення між прийменником та сполучником на останньому та поточному етапах розвитку мови, адже частотніше функціонування сполучника в усному дискурсі нижчих соціальних класів компенсує зростання частоти прийменника в письмовому дискурсі. У протилежному випадку, вважаємо, що розрив між функціонуванням прийменника та сполучника ‘until’ в мові зростає би швидше, ніж це наразі спостерігається (Ковбаско, 2021: 174). Порівнюючи таблиці 3 та 4, зауважуємо, що використання ‘until’ значною мірою визначається соціопсихологічними факторами мовців та авторів, що знаходять відображення у лінгвістичних чинниках.

Таблиця 4

Дистрибуція ‘until’ у сучасній англійській мові: соціопсихологічні фактори

№	Категорія	Субкатегорія	Прийменник	Сполучник
			На 1 млн слів	
1	Вік автора (письмовий дискурс)	0–14	151.11	352.59
		15–24	171.4	245.13
		25–34	121.3	255.84
		35–44	149.25	247.66
		45–59	135.26	258.76
		60+	146.69	298.46
2	Стать автора (письмовий дискурс)	Чол.	131.24	220.27
		Жін.	137.17	316.42
3	Вік мовця (усний дискурс)	0–14	94.82	162.28
		15–24	99.71	235.96
		25–34	115.4	243.9
		35–44	122.29	244.06
		45–59	93.71	232.4
		60+	118.65	272.17

4	Стать мовця (усний дискурс)	Чол.	118.31	248.28
		Жін.	116.11	235.37
5	Соціальний клас мовця (усний дискурс)	AB	126.04	224.54
		C1	132.79	241.14
		C2	86.27	220.52
		DE	93.39	228.91

Висновки

Вищенаведений аналіз лексичних одиниць ‘till’ і ‘until’ дає змогу провести їхній порівняльний аналіз та визначити типовий соціопсихологічний образ мовця, а також лінгвістичні ситуації, у яких переважає та чи інша одиниця. Незважаючи на спільну основу, деривативне походження ‘until’ від ‘till’, ідентичне семантичне наповнення на сучасному етапі розвитку мови, прийменник та сполучник ‘till’ і ‘until’ мають більше розбіжностей, а ніж спільних рис, див. таблицю 5. Одиниця ‘till’ притаманна усному дискурсу, що безумовно підтверджується найпоширенішими ‘*типами текстів*’ і ‘*похідними типами текстів*’, тоді як ‘until’ частіше функціонує в письмовому дискурсі, проте зі значною тенденцією до використання в усному дискурсі, про що також свідчать ‘*типи текстів*’ і ‘*похідні типи текстів*’. Таким чином, можемо зробити висновок про адаптацію одиниці ‘until’ до письмового дискурсу та її початкову приналежність до усного мовлення. Що стосується ‘*сфер (письмових і усних) використання текстів*’, то відзначаємо певну відмінність показників прийменника ‘until’ від показників інших одиниць. Ми пояснюємо це більшою інтеграцією прийменника ‘until’ у письмовий дискурс, де, наприклад, серед найпоширеніших ‘*типів текстів*’ фіксується ‘*усний транскрибований дискурс*’, що спрямований на адаптацію письмового дискурсу до вимог усного мовлення. У той самий час сполучник ‘until’ та одиниця ‘till’ загалом характеризуються широким поширенням ‘*дискурсу, обумовленого контекстом*’, який є типом усного дискурсу. Цей висновок підтверджується ‘*рівнем складності тексту*’, адже прийменник ‘until’ частіше зустрічається у текстах середнього рівня складності, на відміну від інших одиниць, де переважає низький рівень складності, притаманний усному мовленню.

Таблиця 5
Дистрибуція 'till'/'until' в англійській мові: соціопсихолінгвістичні фактори

№ Категорія	Прийменник 'TILL'	Сполучник 'TILL'	Прийменник 'UNTIL'	Сполучник 'UNTIL'
1 <i>Тип дискурсу</i>	усний	усний	письмовий	письмовий
2 <i>Тип тексту</i>	побутовий дискурс	побутовий дискурс	усний транскрибований дискурс	друковані книги та періодика
3 <i>Похідний тип тексту</i>	дискурс, обумовлений контекстом	дискурс, обумовлений контекстом	друковані книги та періодика	дискурс обумовлений контекстом
4 <i>Сфера використання тексту</i>	усне мовлення	усне мовлення	газети	художня література та поезія
5 <i>Сфера використання, обумовлена контекстом</i>	інші усні матеріали	художня література та поезія	неопубліковані письмові матеріали	інші опубліковані письмові матеріали
6 <i>Тип взаємодії</i>	художня проза	художня проза	міжнародна ситуація	художня проза
7 <i>Рівень складності тексту</i>	думки та переконання	думки та переконання	дозвілля	дозвілля
8 <i>Вік автора</i>	дозвілля	дозвілля	дозвілля	дозвілля
9 <i>Стать автора</i>	бізнес	бізнес	освітня/інформативна	бізнес
10 <i>Вік мовця</i>	діалогічне	діалогічне	діалогічне	монологічне
11 <i>Стать мовця</i>	низький	низький	середній	низький
12 <i>Соціальний клас мовця</i>	0–14	25–34	15–24	0–14
	60+	60+	0–14	60+
	жін.	жін.	жін.	жін.
	35–44	60+	35–44	35–44
	25–34	45–59	60+	60+
	жін.	жін.	чол.	чол.
	кваліфіковані працівники	кваліфіковані працівники	керівники найнижчого рівня, адміністративні чи офісні посади	керівники найнижчого рівня, адміністративні чи офісні посади
	малокваліфіковані чи некваліфіковані працівники	малокваліфіковані чи некваліфіковані працівники	керівники найвищого та середнього рівня, адміністративні чи професійні посади	малокваліфіковані чи некваліфіковані працівники

Соціопсихологічні фактори використання *'till'* і *'until'* свідчать про можливу перспективність обох одиниць на подальших етапах розвитку мови, зокрема збільшення використання прийменників *'till'/'until'* на противагу сполучникам як у письмовому, так і усному дискурсах. На це вказують показники прийменників у мовленні дещо молодших вікових груп. Окремо відзначаємо збільшення частоти використання одиниць *'till'/'until'* з метою ведення чи побудови дискурсу на відміну від вираження первинної семантики темпоральності, що фіксувалося на момент їхнього виникнення. Що стосується *'соціального класу мовців'*, то відзначаємо, що показники прийменника *'until'* дещо відрізняються від інших досліджуваних одиниць, адже він використовується мовцями вищих соціальних класів, що може негативно відобразитися на його поточному поширенні в дискурсі. Загалом, слід зауважити, що саме прийменник *'until'* має найменше *'точок дотику'* зі сполучником *'until'* та прийменником і сполучником *'till'*, що безумовно пояснюється соціопсихологічними факторами, які поступово визначали використання прийменника *'until'* у мові. Відповідно перспективним є аналіз інших соціопсихологічних чинників, що можуть мати вплив на функціонування *'till'/'until'* у мові, а також діахронічний аналіз соціопсихологічних чинників в мові, що дасть змогу проаналізувати, яким чином змінювалося сприйняття цих одиниць в англійській мові з часу їх виникнення.

Література

- Белянин, В.П. (2009). *Психолінгвістика*. Москва : Флінта.
- Ковбаско, Ю.Г. (2021). *Функціональна транспозиція: емпіричне дослідження локативно-темпоральних прийменників, прислівників та сполучників в англійській мові IX–XXI століть*. (Монографія). Одеса : Видавничий дім "Тельветика".
- Литвинова, Ю.А. (2016). Лексикографические, текстовые и психолінгвістические методы семантической дифференциации синонимов. *Психолінгвістика и лексикография*, 3, 32–38.
- Маклакова, Е.А. (2017). О проблеме выявления синонимических отношений в лексике. *Психолінгвістика и лексикография*, 4, 147–155.
- Солоухина, О. (2016). Психолінгвістические параметры, влияющие на называние объектов и действий. Ю.И. Александров & К.В. Анохин (Отв. ред.), Тезисы докладов 7-й Международной конференции по когнитивной науке (г. Светлогорск, 20–24 июня 2016 г.), (с. 557–558). Светлогорск : ИП РАН.

- Biber, D. (2012). Corpus-based and corpus-driven analyses of language variation and use. In B. Heine & H. Narrog (Eds.), *The Oxford Handbook of Linguistic Analysis* (pp. 1–34). <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199544004.013.0008>
- Davelaar, E., & Besner, D. (1988). Word identification: Imageability, semantics, and the content-functor distinction. *Quarterly Journal of Experimental Psychology : Human Experimental Psychology*, 40(4), 789–799. <https://doi.org/10.1080/14640748808402299>
- Ellis, N., & Beaton, A. (1993). Psycholinguistic determinants of foreign language vocabulary learning. *Language learning*, 43(4), 559–617. <https://doi.org/10.1111/j.1467-1770.1993.tb00627.x>
- Francis, N., & Kucera, H. (1982). *Frequency analysis of English usage: Lexicon and grammar*. Boston : Houghton Mifflin.
- Gentner, D. (1982). Why nouns are learned before verbs: Linguistic relativity versus natural partitioning. In S. Kuczaj (Ed.), *Language development*, 2, 301–334.
- Gries, S.Th., & Ellis, N.C. (2015). Statistical Measures for usage-based linguistics. *A Journal of Research in Language Studies*, 65(1), 228–255. <https://doi.org/10.1111/lang.12119>
- Klein, D., & Murphy, G. (2001). The representation of polysemous words. *Journal of Memory and Language*, 45, 259–282. <https://doi.org/10.1006/jmla.2001.2779>
- Kovbasko, Yu. (2021). Linguistic and socio-psycholinguistic distribution of ‘till’ in present day English. *Mendeley Data*. V1. doi: 10.17632/czbx6xg7fb.1
- Mätzig, S., & Druks, J. (2009). Noun and verb differences in picture naming: past studies and new evidence. *Cortex*, 45(6), 738–758. <https://doi.org/10.1016/j.cortex.2008.10.003>
- Shabitha, M., & Mekala, S. (2013). The impact of psycholinguistic factors on second language acquisition. *The IUP Journal of English Studies*, 8(1), 7–14.
- Storjohann, P. (2005). Corpus-driven vs. corpus-based approach to the study of relational patterns. *Proceedings of the Corpus Linguistics (Birmingham, 2005)*. Birmingham : University of Birmingham.
- The British National Corpus*. (n.d.). Retrieved from <http://www.natcorp.ox.ac.uk/>
- Tognini-Bonelli, E. (2001). *Corpus Linguistics at work*. Amsterdam/ Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/scl.6>
- Towell, R., & Dewaele, J.-M. (2005). The role of psycholinguistic factors in the development of fluency amongst advance learners of French. In Jean-Marc Dewaele (Ed.), *Focus on French as a Foreign Language* (pp. 210–239). <https://doi.org/10.21832/9781853597688-011>

References

- Beljanin, V. (2009). *Psiholingvistika [Psycholinguistics]*. Moscow : Flinta [in Russian].
- Biber, D. (2012). Corpus-based and corpus-driven analyses of language variation and use. In B. Heine & H. Narrog (Eds.), *The Oxford Handbook of Linguistic Analysis* (pp. 1–34). <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199544004.013.0008>
- Davelaar, E., & Besner, D. (1988). Word identification: Imageability, semantics, and the content-functor distinction. *Quarterly Journal of Experimental Psychology : Human Experimental Psychology*, 40(4), 789–799. <https://doi.org/10.1080/14640748808402299>

- Ellis, N., & Beaton, A. (1993). Psycholinguistic determinants of foreign language vocabulary learning. *Language learning*, 43(4), 559–617. <https://doi.org/10.1111/j.1467-1770.1993.tb00627.x>
- Francis, N., & Kucera, H. (1982). *Frequency analysis of English usage: Lexicon and grammar*. Boston : Houghton Mifflin.
- Gentner, D. (1982). Why nouns are learned before verbs: Linguistic relativity versus natural partitioning. In S. Kuczaj (Ed.), *Language development*, 2, 301–334.
- Gries, S.Th., & Ellis, N.C. (2015). Statistical Measures for usage-based linguistics. *A Journal of Research in Language Studies*, 65(1), 228–255. <https://doi.org/10.1111/lang.12119>
- Klein, D., & Murphy, G. (2001). The representation of polysemous words. *Journal of Memory and Language*, 45, 259–282. <https://doi.org/10.1006/jmla.2001.2779>
- Kovbasko, Yu (2021). Linguistic and socio-psycholinguistic distribution of 'till' in present day English. *Mendeley Data*. V1. doi: 10.17632/czbx6xg7fb.1
- Kovbasko, Yu. (2021). *Funktsionalna transpozycja: empiryczne doslidzhennia lokatyvno-temporalnykh prymennykh, pryslivnykh ta spoluchnykh v anhliiskii movi IX–XXI stolit [Functional transposition: empirical research on locative-temporal prepositions, adverbs, and conjunctions in the English language of the 9th–11th centuries]*. Odesa : Vydavnychiy dim "Helvetyka" [in Ukrainian].
- Litvinova, Yu. (2016). *Leksikograficheskie, tekstovye i psiholingvisticheskie metody semanticheskoy differenciacii sinonimov [Lexicographic, text and psycholinguistic methods of synonyms differentiation]*. *Psiholingvistika i leksikografija – Psycholinguistics and Lexicography*, 3, 32–38 [in Russian].
- Maklakova, E. (2017). *O probleme vyjavleniya sinonimicheskikh otnoshenij v leksike [On the problem of identification of synonymic relations in lexicon]*. *Psiholingvistika i leksikografija – Psycholinguistics and Lexicography*, 4, 147–155 [in Russian].
- Mätzig, S., & Druks, J. (2009). Noun and verb differences in picture naming: past studies and new evidence. *Cortex*, 45(6), 738–758. <https://doi.org/10.1016/j.cortex.2008.10.003>
- Shabitha, M., & Mekala, S. (2013). The impact of psycholinguistic factors on second language acquisition. *The IUP Journal of English Studies*, 8(1), 7–14.
- Soloukhina, O. (2016). *Psiholingvisticheskie parametry, vliyajushhie na nazyvanie obektov i dejstvij [Psycholinguistic parameters influencing denomination of objects and actions]*. In Yu. Aleksandrov & K. Anokhin (Eds.), *Proceedings from XVII Mezhdunarodnoj konferencii po kognitivnoj nauke – The XVII International Conference on Cognitive Science (Svetlogorsk, June 20–24th, 2016)*, (pp. 557–558). Svetlogorsk : Institute of psychology RAN [in Russian].
- Storjohann, P. (2005). Corpus-driven vs. corpus-based approach to the study of relational patterns. *Proceedings of the Corpus Linguistics (Birmingham, 2005)*. Birmingham : University of Birmingham.
- The British National Corpus*. (n.d.). Retrieved from <http://www.natcorp.ox.ac.uk/>
- Tognini-Bonelli, E. (2001). *Corpus Linguistics at work*. Amsterdam/ Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/sci.6>
- Towell, R., & Dewaele, J.-M. (2005). The role of psycholinguistic factors in the development of fluency amongst advance learners of French. In Jean-Marc Dewaele (Ed.), *Focus on French as a Foreign Language* (pp. 210–239). <https://doi.org/10.21832/9781853597688-011>

АНОТАЦІЯ

Мета дослідження. Стаття спрямована на висвітлення ролі соціопсихолінгвістичних факторів функціонування лексичних одиниць 'till'/'until' в сучасній англійській мові. У фокусі дослідження знаходяться лексичні одиниці 'till'/'until', що є об'єктами функціональної транспозиції, у результаті якої обидві одиниці визначаються та функціонують як прийменники і сполучники, описуються ідентичними словниковими дефініціями, походять від однієї частини мови – прийменника і зазнають функціональної транспозиції виключно в категорію сполучника. Водночас вони характеризуються різним ступенем інституціоналізації в мові, що підтверджується статистичними даними. Відповідно висувається гіпотеза, що розбіжності у використанні цих одиниць залежать від соціопсихолінгвістичних факторів, що характеризують мовлення на сучасному етапі розвитку мови, а також визначають рівень інституціоналізації будь-якого транспозиційного процесу.

Методи та методика дослідження. Аналіз проведено шляхом використання корпусно-базованого та корпусно-обумовленого підходів на основі даних, отриманих з Британського Національного Корпусу (BNC) як найбільш збалансованого та репрезентативного джерела зразків письмового та усного мовлення. У процесі дослідження, соціопсихолінгвістичні фактори поділені на лінгвістичні, що охоплюють: типи дискурсу, типи тексту, похідні типи тексту, сфери використання тексту, сфери використання тексту, що обумовлюються контекстом, типи взаємодії та рівні складності тексту; а також соціопсихологічні, а саме: вік і стать автора (для письмового дискурсу), вік, стать і соціальний клас мовців та респондентів (для усного дискурсу).

Результати та висновки. Отримані дані свідчать про те, що між прийменником та сполучником 'till' практично відсутні будь-які розбіжності, за винятком вікових категорій авторів та мовців, що підтверджує спільну семантику одиниць. Показники цих категорій вказують на можливість подальшого ширшого розвитку саме прийменника 'till'. Між прийменником та сполучником 'until' спостерігаються суттєвіші розбіжності, зокрема, з точки зору лінгвістичних факторів. З огляду на те, що саме соціопсихологічні фактори визначають лінгвістичні особливості використання одиниць, відзначаємо, що прийменник 'until' має найменшу кількість точок дотику з іншими одиницями дослідження, що обумовлює перспективу його детального аналізу з точки зору сучасної психолінгвістики.

Ключові слова: соціопсихолінгвістичні фактори, тип дискурсу, сфера використання тексту, стать, вік, соціальний клас.

Ковбаско Юрий & Икалюк Леся. Социопсихолінгвістическіе особеності функціонування 'till'/'until' в сучасному англійському мові (корпусно-основанне і корпусно-обумовленне дослідження)

АННОТАЦІЯ

Цель дослідження. Стаття направлена на освітлення ролі соціопсихолінгвістическіх факторів функціонування лексическіх одиниць 'till'/'until' в сучасному англійському мові. В фокусі дослідження знаходяться лексическіе одиниці 'till'/'until', котрі є об'єктами функціональної транспозиції, в результаті котрої обі одиниці визначаються і функціонують як предлоги і союзи, описуються з допомогою ідентичних словарних дефініцій, беруть початок від одної частини мови – предлога і підверглися функціональному транспонированню виключительно в категорію союзів. В то же время, они характеризуются разной степенью институционализации в языке, что подтверждается статистическими данными. Исходя из этого, выдвигается гипотеза, что различия в использовании этих единиц зависят от социопсихолінгвістическіх факторів, котрі характеризують використання мови на сучасному етапі його розвитку, а також визначають рівень інституціоналізації будь-якого транспозиційного процесу.

Методи і методика дослідження. Аналіз проводиться шляхом використання корпусно-основанного і корпусно-обумовленного підходів на основі даних, отриманих з Британського Національного Корпуса (BNC) як найбільш збалансованного і репрезентативного джерела зразків письмового і усного мови. В процесі дослідження, соціопсихолінгвістическіе фактори розділені на лінгвістическіе, котрі охоплюють: типи дискурсу, типи тексту, похідні типи тексту, сфери використання тексту, сфери використання тексту, обумовленні контекстом, типи взаємодії і рівні складності тексту; а також соціопсихологіческіе, а саме: вік і стаття автора (для письмового дискурсу), вік, стаття і соціальний клас мовлячих і респондентів (для усного дискурсу).

Результати і висновки. Отримані результати свідчать про те, що між предлогами і союзами 'till' практично відсутні будь-які відмінності, за винятком вікових характеристик авторів і мовлячих, що підтверджує загальну семантику одиниць. Показателі цих категорій вказують на можливість подальшого більш широкого розвитку саме предлога 'till'. Між предлогом і союзом 'until' спостерігаються більш суттєві відмінності, в частині, з точки зору лінгвістическіх факторів. Приймаючи до уваги те, що саме соціопсихологіческіе фактори визначають лінгвістическіе особеності використання одиниць, відзначимо, що предлог 'until' має найменше кількість точок зіткнення з іншими одиницями, котрі досліджуються, що обумовлює перспективу його подальшого аналізу з точки зору сучасної психолінгвістики.

Ключеві слова: соціопсихолінгвістическіе фактори, тип дискурсу, сфера використання тексту, стаття, вік, соціальний клас.